

ראייה האסורה בשבת ושכר שבת

המקור לכל השבותים שיש בשבת

מהפסוק בישעיהו (נח, יג) "אם תשיב משבת וגלגל עשות חפציה קיום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מקבד וכבדתו מעשות דרכיה ממצוא חפצה ודבר דבר" ע"כ, למדו חז"ל שיש איסור מדרבנן לעשות דברים של חול בשבת, בדיבור, הליכה ומעשה. וצריך לדעת, שאף על פי שהם מדרבנן, אין אלו איסורים קלים אלא חמורים מאוד, כמו שכתב הריטב"א בשם הרמב"ן, שאם היינו נוהגים רק באיסורי תורה, לא היה כלל היכר לשבת, שהרי מותר לעשות מקח ומקוח ומוקצה וכדו', והיה אפשר לפתוח חנות בשבת ולעשות עסקים ומסחר, ולא לאכול סעודת שבת ולא להתפלל תפלת שבת, ולא היה כלל היכר בין שבת לחול, שהרי גם קריאת התורה ותפלת שבת אינה כתובה בתורה, אלא מלאכות בלבד, אבל חז"ל קבלו, וכמו שכתוב בנביא הנ"ל, שיש לכבד את השבת שהיה לה היכר שהיא שבת, ולכן מהתורה יש חיוב לעשות את השבת שתהיה נכרת שהיא שבת, אבל לא כתבה תורה בדיוק מה יש לעשות, ונתנה תורה את הכח לחכמים להחליט מה לעשות ומה לא, וזה המקור לכל השבותים האסורים בשבת.

ראייה האסורה בשבת

מטעם זה דרשו חז"ל "ממצוא חפצך ודבר דבר - חפציה אסורים חפצי שמים מותרין", והיינו שאסור לעשות מעשה של חול, כגון מי שהולך בשבת לראות דבר שרוצה לקנותו בחול, אם ניכר שכוונתו כדי לקנותו, אפילו שאינו מדבר דיבור של חול לקנותו, רק בעצם הראייה יש איסור, אבל אם אינו ניכר שעושה לשם זה, מעיקר הדין מותר, מלבד החיי אדם שפוסק לאסור גם כשאינו ניכר, אבל אין הלכה כדבריו, וכל הפוסקים התירו אם אין ניכר שמתכוון לשם חול, ומכל מקום צריך לדעת שאפילו שאין מתכוון, ראוי שלא לעשות זאת, כיון שאף על פי שלהרהר בדבר חול בשבת מותר, מכל מקום ראוי שלא להרהר בדברי חול בשבת.

הלכה למעשה

ומכל זה נלמד, שאם אדם רוצה לקנות ארון או מטבח או סלון וכדו', והולך במיוחד לחברו בשבת לראות איך זה נראה כדי לקנותו, אם אינו ניכר כלל שהולך לשם זה, מותר מעיקר הדין, אבל אם ניכר שמסתכל בדרך מיוחדת שניכר שרוצה לקנות, אסור, כמו כן אם הולך ברחוב ורואה חלון ראוה של מוצרים, אם מסתכל בדרך הליכה בעלמא ולא ניכר שמתכוון כדי לקנותו, מותר מעיקר הדין, אבל אם מעיין במחיר או מתבונן ממש אסור, ומכאן ראוי להזהיר לבעלי חנויות שיכבו את האורות בחלונות הראווה בשבת, כדי שלא להכשיל אנשים בזה, אבל לצרכי מצוה מותר להסתכל, כגון אם רוצה לקנות ספרי קודש מותר לעיין בחנות בחלון ראוה כדי לקנות לאחר שבת, שלצורך מצוה התירו.

שכר שבת

כשם שאסרו לעיין בדבר חול, אסרו חכמים לקבל שכר על פעולה בשבת, ונאריך בזה בגליון הבא, אבל יש לדעת, שאיסור שכר שבת הוא רק על המקבל ולא על הנותן, ואינו עובר משום לפני עור. לפיכך אם מבקש מגוי שיעשה בשבילו מלאכה שיש היתר לעשות בשבת, אינו עובר משום נתינת שכר שבת אם נותן לאחר השבת. כמו כן אסור לישראל לעשות מלאכה לגוי ולקבל עליה לאחר השבת שכר שבת, ושכר שבת חמור מאוד כמו שיבואר.